

FICHE 2: G_c – GEKRISTALLISEERDE KENNIS EN BEGRIJPEN

KENMERKEN EN AANBEVELINGEN

Omschrijving: zie Diagnostiek van cognitieve vaardigheden en aansluitend handelen binnen het CHC-denkkader. Hoofdstuk 2, W. Magez

1

GEKRISTALLISEERDE KENNIS EN BEGRIJPEN: denkvaardigheid om gewaardeerde/geaccepteerde maatschappelijke kennis te begrijpen en er over te communiceren. Gc omvat de breedte en diepte van iemands verworven kennis binnen een cultuur en het kunnen toepassen van die kennis. Het gaat daarbij zowel om declaratieve kennis als verworven procedurele kennis.

Taalontwikkeling: algemene vaardigheid om taal te begrijpen en te gebruiken in de communicatie, het algemeen begrijpen van gesproken taal op het niveau van woorden, zinnen en idiooms.

Lexicale kennis: de uitgebreidheid van de beschikbare woordenschat of het aantal woorden waarvan men de correcte woordbetekenis kent.

Algemene informatie/kennis: de breedte en diepte van iemands persoonlijk kennisbestand over wat beschouwd wordt als essentieel praktisch of wetenswaardig voor iedereen in de 'wereld' (van zijn cultuur).

Luistervaardigheid: vaardigheid om te luisteren naar verbale communicatie en deze ook te begrijpen. Het gaat om begripsvolle receptieve taalvaardigheid.

Communicatievaardigheid: spreekvaardigheid tot actieve communicatie en begripsvolle expressieve taalvaardigheid.

Grammaticale gevoeligheid: de alertheid t.a.v. de formele grammaticale regels en woordmorfologie in de spraak.

Gc	Beschrijving als informatieverwerkingsproces
Algemeen	<p><i>Algemene verbaal verworven kennis en taalontwikkeling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Breedte en diepte van algemene kennis • Kennis algemene feiten en procedures • Voorkennis gebruiken om te leren • Vermogen om verbaal te kunnen communiceren en te redeneren met verworven kennis • Uitgebreidheid en diepte van woordenschatkennis • Morfologische kennis: verbuigen, vervoegen, regels van woordvorming gekend,... • Grammaticale kennis: correcte zinsbouw, samengestelde zinnen, nevenschikkingen, onderschikkingen,... • Taalbegrip, begrijpen van wat anderen zeggen, begrijpen van betekenisrelaties in zinnen • Taalexpressie, de juiste woorden vinden om zich vlot te kunnen uitdrukken • Luistervaardigheden, verwerken van mondelinge informatie
Wiskunde	<ul style="list-style-type: none"> • Wiskundeconcepten en terminologie kennen, rekentaal kennen, kennis begrippen tijd en ruimte • Begrijpen van abstracte instructietaal (belang kennis formeel, abstract schools taalgebruik) • Vraagstukken/verbaal geformuleerde rekenopdrachten begrijpen • Voldoende achtergrondkennis om wiskunde toe te passen op reële problemen
Lezen/schrijven	<ul style="list-style-type: none"> • Woordenschatkennis vergemakkelijkt het technisch lezen • Begrijpend lezen: verwijswaarden en sleutelwoorden, complexe zinsconstructies begrijpen, beroep kunnen doen op wereldkennis • Spelling, o.a. begrijpen van betekenis van woorden, morfologische en grammaticale kennis van belang bij regelwoorden • Schrijfvaardigheid: grammaticale en morfologische kennis, en ideeën correct kunnen verwoorden, juist woordgebruik • Taalbeschouwing

Gc Voorbeelden aanmelding

- *Een grote woordenschat hebben*
- *Taalvaardig zijn*
- *Goed zijn gedachten onder woorden kunnen brengen*
- *Instructies goed begrijpen*
- *Geeft blijk van een goede algemene ontwikkeling in de lessen WO*
- *Kan goed vragen stellen als hij iets niet begrijpt*

Gc Correlaties met schoolse kennis

- *Aanvankelijk, technisch en begrijpend lezen*
- *Spelling en schrijfvaardigheid*
- *Technisch en inzichtelijk rekenen*

Gc Kenmerken, ontwikkeling en beïnvloedbaarheid

Vanwege de uitgebreidheid van het domein 'taal' verwijzen we voor een grondige studie naar de referenties, hier worden enkel een aantal aspecten aangehaald

- Zeer sterk cultuurgebonden
- Het resultaat van algemene leerervaringen en formeel onderwijs, maar toch ook erfelijke component
- Raadpleeg indien nodig bronnen i.v.m. meertaligheid
- Hoge correlatie met werkgeheugen, zeker bij woordenschatverwerving en mondeling taalbegrip
- Verschil schooltaal (CAT = cognitief abstract taalgebruik – spreektaal (DAT = dagelijks algemeen taalgebruik)
- Uitgebreide, diepe woordenschatkennis erg belangrijk bij taalexpressie en taalbegrip
- *“Woorden worden niet geleerd als losse eenheden maar als labels van concepten die zijn ingebed in netwerk van kennis van de wereld. Een concept is het geheel van betekenissen, associaties, gevoelens en ideeën. Een concept wordt beter opgeslagen en teruggevonden als het meer verbindingen heeft met andere concepten”**
- *“Woord kennen: continuüm van ‘helemaal niet begrijpen in een context’ tot ‘verschillende betekenissen geven van losstaand woord’. In loop van ontwikkeling neemt aantal woorden toe, maar ook mate waarin alle gebruiksfuncties gekend zijn.”**
- *“Taalzwakke kinderen hebben nood aan expliciete instructie: semantiseren (horen en gebruiken in zinvolle context), consolideren (herhalen in andere context), herhalen en evalueren: vuistregel 4+1+1+1.” **
- Focus ook op algemene woorden uit de schooltaal (bv. hopeloos, vervolgens, bovendien, bijzonder, overdreven, ...), niet enkel op moeilijke woorden uit specifieke contexten (bv. behorend bij bepaald thema uit specifiek vak). Dit betekent ook voldoende aandacht voor functiewoorden: hoeveelheidsbegrippen, ruimtelijke begrippen, persoonlijke en wederkerige voornaamwoorden, voegwoorden, tijdsrelaties, oorzaak-gevolgrelaties, vraagwoorden, ...

*Handleiding Taaltoets Alle Kinderen (TAK) (2001), hfst 4. Taalstimulering, ABIMO

Enkele referenties:

Schaerlaekens A.M. (2008) De taalontwikkeling van het kind Groningen: Wolters-Noordhoff

Zink I. en Breuls M. (2012) Ontwikkelingsdysfasie, Antwerpen-Apeldoorn: Garant

Zink I. en Smessaert H. (2009) Taalontwikkeling Stap voor Stap, Herentals: VVL

Fournier M. & Lambert R. (2015) Groeiboek. Zorg- en volgsysteem voor kleuters. Analyse en handelen. Taalontwikkeling

Puper H. e.a. (2013) Woordenschatonderwijs, meer dan woorden leren. Amersfoort: CPS

Marzano, R. (2011) Wijs met woorden. Een zesstappenaanpak voor het aanleren van schooltaal. Vlissingen: Bazalt

Van den Nulft, D. & Verhallen, S. (2009) Met woorden in de weer. Bussum: Coutinho

Nuttige websites:

<https://zill.katholiekonderwijs.vlaanderen/#!/leerinhoud/TO>

<https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/nederlands>

<https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/vademecum-zorg-en-kansen/krachtige-leeromgeving>

<https://www.arts.kuleuven.be/cto>

www.meertaligheid.be

http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/slo_woordenschatontwikkeling_in_het_basisonderwijs_2010.pdf

Gc Interventies	
Instructie	Differentiatie - compensatie - dispensatie
<p>ALGEMEEN Uitbreiding taalvaardigheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Taakgerichte aanpak: spontane taalverwerving als model, krachtige leeromgeving: veilig leerklimaat, betekenisvol leren, interactie • Expliciete woordenschatinstructie, voldoende herhaling • Monitoring van begrip van opdrachten en instructie • Abstracte begrippen en functiewoorden tijdens instructie en opdrachten toelichten in de context en voldoende herhalen • Aandacht voor begrip zeggwijzen en figuurlijk taalgebruik • Stimuleren leren vragen stellen over betekenis • Leerstof structureren en geen overbodige informatie geven • Interactief voorlezen en leesbevordering, koppelen aan voorkennis • Beroep doen op visuele ondersteuning: prenten, film, tekenen • Mindmaps gebruiken om begrippen en relaties aan te leren • Gebruik van woordenboeken stimuleren en toelaten • Woordkaarten ophangen in de klas • Woordspelletjes en taal oefeningen (computer) na voldoende semantisering (herhaling) <p>Algemene kennis uitbreiden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe informatie linken aan voorkennis • Kennis actief leren opzoeken (internet) 	<p>ALGEMEEN Voldoende expliciete woordenschatuitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Semantiseren, consolideren en herhalen • Algemene begrippen uit schooltaal aanleren, aanleren functiewoorden • Mindmaps gebruiken <p>Aanleren grammatica en morfologie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oefenen woordvorming: meervoud, verkleinwoorden, voltooid deelwoorden, afleidingen, verbuigingen ... • Oefenen zinspatronen en betekenisrelaties • Expliciete instructie sleutelwoorden, verwijzwoorden • Aandacht voor complexe zinsbouw: samengestelde en passieve zinnen, negatieve vraagstelling, ... <p>Opdrachten vereenvoudigen en meer tijd geven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tijd geven om te antwoorden en vragen te stellen • Leren vragen stellen en hulp vragen • Open vragen afwisselen met gesloten vragen • Aangepaste spreekopdrachten geven, visuele ondersteuning geven (steekkaarten, kapstokwoorden, woordweb, prenten, foto's,...), voorbereiden in kleine groep • Spreektempo vertragen • Begrip van mondelinge instructie controleren: laten parafaseren, expliciteren, concretiseren, verbanden leggen met voorkennis • Opdrachten opdelen en complexe zinsconstructies vereenvoudigen, voldoende herhalen • Pictogrammen gebruiken

	<p>WISKUNDE</p> <ul style="list-style-type: none">• Rekentaal toelichten: metend rekenen en meetkunde• Wiskundebegrippen en terminologie expliciet aanleren• Vraagstukken leren analyseren, irrelevante kennis leren onderscheiden• Begrijpen van mondelinge instructie controleren: laten parafraseren, expliciteren, concretiseren, verbanden leggen met voorkennis• Nodige wereldkennis controleren• Voorbeeldvragen bezorgen van toetsen• Geen punten aftrekken voor gebrekkige formulering van antwoord in een zin
	<p>LEZEN/SCHRIJVEN</p> <ul style="list-style-type: none">• Leesstrategieën aanleren• Sleutel- en verwijswaarden leren begrijpen in een tekst• Woordenschat schooltaal toelichten• Bij begrijpend lezen voorkennis oproepen, woorden en betekenisrelaties toelichten• Voldoende tijd geven voor begrijpend lezen• Lezen koppelen aan schrijven en woordenschatuitbreiding• Kortere en aangepaste opdrachten schrijfvaardigheid: bv. bij prenten, stripverhaal, woordweb,• Notities bezorgen na mondelinge instructie• Bij spelling aandacht voor betekenis, morfologie en grammatica (regelwoorden, samenstellingen en afleidingen)